

MÉG MA IS LÁZONG

Még ma is lázong a kamasz
engeszteletlen éhezik
bennem mert kiköpi a felnőtt
emészthetetlen tetteit
nem hízik megállapodott kor
ételén a mindennapi
elé rakott tányér falatját
undorodva félrelöki
lefitymálja és gúnyolódik
a pókhasún a gömbfejen
milyen olcsóság zsírja tömte
hogy ily vágósúlyú legyen
a kamasz inkább nagyokat
nyel s akár sose nőne föl
nehogy így tengődnie kelljen
egyenkosztok csöbreiből
de arra feni a fogát
amit egyszer élvezhetett
a föld végéről hozta el
csak rá gondoló szeretet

Polcz Alaine

HALÁL ÉS CSEREPEK (I)

A hagyatékról

Mészöly Miklós hagyatéka sok meglepetést hozott. Számomra is, aki több mint fél évszázada vele, mellette éltem.

Mivel megszoktam, hogy íróasztalát, szobáját teljes tiszteletben tartsam, a hétvégi ház és a pesti lakás fiókjait, irattartóit csak jóval halála után kezdtem kinyitni. (Még mindig vannak lezárt dobozok.)

Sok meglepetés ért. Az egyik ez a kézirat volt, amit 1977-ben én adtam neki karácsonyi ajándékként. Az előzménye, hogy

szoktam mesélni a munkám közben látotokról, utazásaimról. Pontosán elmondtam, mi volt, mit láttam, mi történt. Arra kért, hogy mondjam magnóra, amit aztán Bernáth Márta barátnőm legépelte. (Bibó István szamizdatgépírója is ő volt.)

Ezeket dolgozta fel Miklós a PONTOS TÖRTÉNETEK, ÚTKÖZBEN című regényében. Megjelölve: „*Hálával A-nak, hogy megőrizte ezeket a történeteket.*”

Ezt a P. Miklós bácsi, nagybátyám halá-

láról szóló történetet is készült megírni, de elmaradt. Az első lapon kézírásával ott a cím, amit ő adott: HALÁL ÉS CSEREPEK. A kézirat oldalán jelzések, hogy mi fontos, mit kell elhagyni.

Nem került rá sor.

Én úgy éltem meg, úgy éreztem, hogy ez az ő tulajdona, mivel neki írtam le, neki adtam át.

Márton László biztatására nekiültem, és – számomra is meglepetésként, nem szándékosan – úgy dolgoztam a szövegen, ahogy Miklós szokott, ami a rövidítést és

pontosítást illeti. Hogy ez mennyire sikerült, azt majd az irodalomhoz értők döntik el.

Új anyagot, gondolatot, történetet nem kívántam hozzáfűzni, noha ezek a saját élményeim, de sem elvenni, sem bővíteni nem akartam, nem tudtam, vagy nem mertem. Maradtak pontos történetek.

Budapest, 2002. március 14.

Mészöly Miklósné Polcz Alaine

Indulás

Karácsony hetében, kedden Edit nővérem férjének temetése. Szerdán Gera Gyuri temetése. Csütörtökön kicsit fellélegzünk, és azt gondolom, hogy most igen, most már jöhet a karácsony.

Éppen ideje, mert szabadságot vettem ki, és dolgozni, írni szerettem volna, de ez a hét ráment a temetésekre. Azt hittem, hogy most vége.

Délben Egon bátyám felesége, Borika hív: nem tudja, ki telefonált Vízaknáról: „Miklós bácsi meghalt.” Karácsony délutánján, szombaton fél háromkor lesz a temetése.

Egon pénteken reggel hozta föl anyukát Cecéről, hajnalban, sötétben indulnak, hogy oda tudjunk majd érni a temetésre.

Megérkeztek. Anyuka egy nappal későbbre várta az indulást, a családi karácsonyes-tére, még nyers volt a töltött káposzta, a levágott csirke. Miklós rántott csirkét kívánt. Kirántotta neki, itt hagyta. Elkészítette a töltött káposztát is.

Én a huszonnyolc karácsonyi csomagot szerencsére már szétosztottam, a mi karácsonyfánk is elő volt készítve. Kicsi, cserepes ezüstoffenyőt vett Miklós, hogy majd kiültethessük Kisorosziban. Csak nem tudjuk, hova. A ház kertjébe, ahol most lakunk a faluban, vagy a telekre, amit vettünk? A telek gyönyörű, fõnn a dombon, Visegráddal szemben, lenéz a Dunára. Mögötte az erdő, alatta szőlők.

Ez a telek, ez a töltött káposzta és a rántott csirke.

Egon közben azt mondja: – Add ide az útleveledet. – Elveszi a mamáét is, megváltja a jegyeket, megpróbál, ha lehet, hálókocsijegyet szerezni. Mama gyűlöli a hálókocsit, szerintem azért, mert drága. De talán kivételesen hajlandó lesz a kedvemért elfogadni. Nagyon fog fájni a hátam, ha egész éjjel ülnöm kell. Egyébként mindegy, hogy alszom vagy nem alszom.

– A pénzváltást is elintézem – mondja Egon. – Este értetek jövök, taxival megyünk ki, mert a kocsit nincs hol hagynom. Miklóst hagyjuk nyugton dolgozni.

Aztán eszünkbe jut, hogy mi legyen a koszorúval.

– Nem fér be a vonatba, a taxiba se tudjuk begyömöszölni, nem utazhatunk vele.

– Talán én reggel kiszállok Szebenben, hatkor vagy hétkor érkezik oda a vonat, megvárom, míg az üzletek kinyitnak, megveszem a koszorút, és utánatok viszem Vízaknára.

– De akkor hogy megyünk mi be a mamával? – kérdezem. – Messze van az állomás. Taxit nem lehet kapni. Ha busszal mennénk. És kinél hagyjuk a csomagokat?

Fölmerül az is bennem, hogy én merre jöjjelek vissza. Szeretnék Kolozsvár felé jönni, ott kiszállni.

– Azt megteheted – mondja Egon –, akkor én is rád bíznék még egy csomagot, vidd el egy barátomnak. Kicsit nehéz, de megoldjuk.

Latolgatjuk az utazás lehetőségeit. Valaki azt javasolja: rendeljem meg a koszorút inkább művirágokból, tegyem a bőröndbe, és ott állítsam össze. Aztán az is fölmerül, hogy Böskének föladunk egy villám táviratot Vízaknára, s megkérjük, rendeljen koszorút. Egon végül is ezt választja.

Estére összeverődünk. Karácsonyestét tartunk itt. Épp gyertyagyújtásra érkezik meg Egon a gyerekekkel. Tulajdonképpen nem értem, hogy volt itt délután is, este is. Tény az, hogy itt voltak a gyerekek, mikor a pici ezüstfenyőt díszítettük Miklóssal együtt. Joci mama csodálatos csillag-, szív-, hold-, nap-mézeskalácsokat süt, szép rózsaszín-fehér zománccal díszíti. Csak ez volt a fán, és néhány piros selyempapírba csomagolt olcsó szaloncukor. Öt kilót vettem, mert Miklós ezt a fajtát szereti. A drágát nem, ezt az olcsót, ezt igen. Itt-ott a szekrényekbe rejtek csomagokat, hogy legyen egész évben.

Átadjuk a gyerekeknek az ajándékokat. A mamának, aztán egymásnak is. Szerencsére elkészítettem mindent.

Gyönyörű holmikát kapok. Francia parfümöt, szép bőröndöt és egy, szerintem olasz, kivételesen szép pulóvert. Úgy érzem, szinte túl elegáns is nekem. Pillanatig végigfut rajtam: milyen szoknya kell ehhez?

Aztán: ruha, kölni, bőrönd – sír, temető. Annyi koporsó, annyi temetés volt ezen a héten, és most a Miklós bácsi temetése...

Anyám – természetesen – azonnal vállalja, hogy jön. Tökéletesen nyugodt és fegyelmezett. Noha tudom, hogy Miklós bácsival most Vízaknától végleg elbúcsúzik. Nyolcvanéves, rákbeteg, szívbeteg, reumája van és még sok más minden. Nem is tudom, hogy fogja bírni az utat.

Már többször mondta az orvos, hogy vigyázzunk, mert útközben bárhol a karjaink közt maradhat, ott hal meg. Ehhez is hozzászoktunk. Úgy hozzászoktunk, hogy egész nyugodtan indulunk.

Vákon bízunk a mama kitartásában is.

Valahogy összezsomagolunk, én már nagyon unom a tárgyaimat. Sok mindent összedeztettem, hogy vigyem Ildikónak, Kingának, Böskének és Katinak.

Régóta akarok menni Kolozsvárra, beszélgetni meg ezeket a holmikát kirázni az életemből.

Szabadulni, szabadulni a tárgyaktól, egyre sürgetőbben érzem. Fölém nőnek, nyomnak, unalmasak, értelmetlenek. Folytonos miértként néznek rám, és gondozást igényelnek. A tárgyak olyanok, mint a kutyák és a macskák, törődni kell velük. Egy macskát sem lehet csak úgy tartani a házban, hogy nem törödsz vele. Az összepiszkolódott, összedobált tárgyak nyugtalanná tesznek. A túl sok ruhától pedig egyszerűen félelem és életundor fog el. Ennyit a tárgyokról.

A taxiban nagyon jókedvű Egon. Anyám is láthatóan élvezi, hogy mind a kettőnkkel van. Egon friss, kedves.

– Mindent elintéztem, maradjanak nálam az útlevelek, a pénzt ott majd elosztjuk. Kivételesen nem viszünk semmit, amit a vámosok előtt takargatni kéne.

Azaz, mint utólag kiderül, én viszek bibliákat Vízaknára a református papnak, legfőképpen a csomagban. Egon utólag nevetve mondja, hogy nem akart szólni és ijeszteni, de akinél bibliát találnak, annak mindenét kiszórják a csomagjából, és meg is motozzák.

– Bosszantott volna – mondom neki – visszarakosgatni.

Gyógyszereket viszek még Sanyiéknek. Ha elveszik, elveszik, különösen nem érdekel. Állítólag ez is tilos. No de hát ez, biblia és gyógyszerek, semmi ahhoz képest, amit máskor viszünk, csináljanak a vámosok, amit akarnak.

Egon azt javasolja, menjünk ki egy órával hamarabb, fél kilenckor indul a vonat, legyünk ott fél nyolcra, mert betolják előre az erdélyi vagonokat. Nem kötelezően helyjegyes, de azért vett helyjegyet, biztos, ami biztos. Zsúfolt szokott lenni, de karácsony szombatja van. Reménykedünk, hogy nem lesz sok utas.

Megérkezünk, elég hideg van. Lerakodunk a csomagokkal. Anyám nem akarja letenni, kezében tartja az elég nehéz kis táskáját és nagy táskáját, kivételesen csak két táskával. Én egy csomó mindent készítettem Böskének ajándékba, Bubukának, Katinak, a Böske gyerekeinek. Elég nagy csomag. Anyám lelkesen vigyáz rá, nehogy ellopják. Könnyörgök, hogy tegye le a táskáit, de nem lehet vele beszélni.

Nálunk is a lépcsőházban le akart vinni egy csomagot, pedig örülünk, ha le tud menni egyedül.

Egon szerez egy hordárkulit, fölpackol, és odaállunk a negyedik vágányhoz.

Anyám izgulni kezd: „Nem a negyedikre jön, hanem a harmadikra.” „Negyedikre.” „Harmadikra.” Így vitatkozik Egon és anyuka egy darabig. „Ötödikre”, mondja anyám.

– Anyuka, megkérdeztem az eligazítóban. – Egon határozott, szigorú: – Kérem, hagyja abba! Azonkívül tessék odamenni előre, megnézni, ki van írva: Balt Orient expressz, negyedik vágány.

Már egész megkukulok, nem tudom, negyedik, harmadik vagy ötödik. Nem szeretem, ha annyi számot ismételnék.

A hangosbemondó is be fogja mondani, meg aztán betolják előre a kocsikat. – Arra vigyázok én – mondja Egon, és elfordul, hogy véget vessen a vitának.

A hangosbemondó közli: egy óra késés.

– Kutyafáját – szisszen fel Egon. – No de nem baj, majd behozza. Megpróbálunk még egyszer hálókocsi után nézni – néz rám biztatóan. – Te mehetsz külön, ha akarsz.

– Nem, inkább veletek maradok – tudom, hogy anyámat nagyon izgatná, ha külön utaznék.

Eddig nem sikerült hálókocsit szerezni, pedig teleexeztek Berlinbe vagy isten tudja, hova. Egonnak IBUSZ-összeköttetései vannak, és tudom, hogy ilyenkor megpróbál mindent, amit lehet. Evidens: hálókocsi nincs.

Végre, nagy sokára betolják a két vagon. Csöndesen közelednek, az emberek ugornak föl a tolató kocsikra.

Azt mondja Egon: – Te föl szállsz a mamával, ha megállt, gyorsan elfoglalod a helyet, mert tudod, hogy van, ha más leül, akkor már hiába van helyjegy. Aztán az ablakon beadom a csomagokat.

Igen ám, de meglepődve látom, sokan ugrálnak föl, alighanem elfoglalják a helyeket. Erre én is fölugrom a mozgó vonatra.

Természetesen a mamát nem lehet fölsegíteni. – Negyvenhét, negyvenkilenc, ötvenegy – kiált felém Egon. Elvétem. Egy másik kupéba megyek be. Aztán fölszedem a mamát. Egon kezdi föladni a csomagokat, amikor rájövök, hogy elvitettem a kupét.

Nem tesz semmit, átrakodunk a másikba. Már ülnek a helyünkön vagy nem, nem tudom. Mindenki szorong, vitakoznak, óriási kavarodás: az Erdélybe menő vonatoknál így van. A Romániában megszokott helyharc áttevéődik ide.

Végül is nagy nehezen elrázódunk. Az én oldalamon még egy férfi ül, és egy nő, a férfi hamarosan feláll, és kimegy, így nekem két hely jut. Azonnal eldülök, és elalszom.

Arra ébredek, hogy Egon eszik. Almát vesz elő, sajt szeleteket, és rágszálja. Száztíz kilós – fogyókúrázik –, most vidáman rágszál.

Én nem szoktam a vonaton enni. Fölösleges, meg úgyis éjszaka van. Nappal is kibír az ember egypár órát. No de hát mivel eszik, én is megkívánom.

Furcsa dolog az evés, úgy látszik, társaság kell hozzá, és akkor nem lehet ellenállni. Később anyám is szendvicseket szed elő, ezt-azt, megint együtt rágszálunk.

Közben nagyokat alszom.

A határon mindenképp fel akar ültetni az ellenőrző tiszt. Csodálkozva kérdezem, hogy miért. „Az arcát akarom látni”, mondja. Másik alvó nőt is fölébresztenek, összehasonlítanak az útlevélképekkel. Rendkívül gyorsan dolgoznak.

A bal sarokban lévő férfi föláll, és kimegy a folyosóra, láthatólag egy szót sem tud magyarul. Ruhája rosszul szabott, gyűrött. Két óriási bőrönd van nála. Nagyon hallgatólag, zárkózott. Néha egy-egy érthetetlen szót mond a vámosoknak az útlevél-ellenőrzéseknél.

Újból elalszom. Anyám örül is, bosszankodik is.

Egyszer kimegyek a folyosóra, látom, hogy sokan állnak. Elképesztő, senki sem ébresztett föl, nem kiabáltak, nem szidtak össze. Ez megint jellemző az erdélyi vonatokra. A románok, erdélyiek másképp tekintik az életet: ha valaki alszik, az szentség, nem ébresztik föl, inkább állnak.

Kicsit resteltem magam, visszamegyek a helyemre, és most már ültömben alszom el. Azt hiszem, elég fáradt lehetek, hogy ennyit alszom. Anyám le se tudja hunyni a szemét, Egon is ébren van.

Nekik nehezebb lesz, mert a következő éjszaka visszatérnek Budapestre.

Közeledünk Szebenhez. Anyám mindenképp azt akarja, hogy álljunk fel, öltözzünk, készülődjünk neki a leszállásnak.

Háromnegyed órával előbb kiállunk az ajtóba. Mozgósítjuk az egész vagon. Mögöttünk állnak fölpackolva a csomagok, elbarikádozzák a folyosót.

Jön a kalauz: – De hiszen messze van még Szeben, addig nem áll meg a vonat, tesék még leülni.

Nem lehet a bőröndök közt visszamenni. Anyám mindenképp kezében tartja a kizitáskáját, ingadozik, majdnem elesik.

Megkapaszkodik a végéjében. Valaki éppen lép ki, megbillen. Odavezetjük, megkapaszkodik a két vagon összekötő ajtóban. Ott is hirtelen jön valaki, kirántja, anyám majdnem elvágódik.

Most már kezdünk idegesek lenni Egonnal. Kivesszük a kezéből a táskát, karon fogom, és úgy támogatom. „Nem!”, a táskát el akarja venni.

Hosszas vita, hogy jobb vagy bal oldalon lesz-e a leszállás. Egy nő, aki magyarul be-

szél, nagyon nyugodt, tárgyilagos hangon mondja: – A bal oldalon. A vasútnál dolgozom, ismerem.

- Két óra késés.
- Nem késik a vonat, tízre fut be mindig.
- Hát először is hét óra helyett Romániában már nyolc van.

Most mégis tíz óra. No nem lenne gondunk a koszorúval, de már megrendeltük. Viszont kicsit később fogunk kiérni. – Késétt a vonat – tűnődik Egon.

- Nem – mondja a nő –, menetrend szerint tíz órakor ér be Szebenbe.

Egon legyint.

Nem szokott ilyen udvariatlan lenni. Úgy látom, bosszankodik, hogy a mamával olyan sokat álltunk.

Végre megérkezünk Szebenbe. Azt mondja: – Leszálok, te lesegíted nekem a mamát. Akkor én valahogy biztonságba helyezem, és te leadod a csomagokat.

- Igen, de mi lesz a mögöttünk állókkal?
- Hát addig engeded leszállni őket.

A mamát le akarja ültetni egy padra, de ő nem hajlandó. A verekedésig, de ellenáll, ott marad. Nincs mit csinálni, hogy le tudjanak szállni a mögöttünk lévők, adom le a csomagokat, hiszen útban vannak.

Alighogy lelépek, megindul a felszállók rohama. Mamát majdnem elsodorják, csúszós jégen állunk, amely egy kicsit domború is, mama ide-oda dülöngél. Alig tudom tartani, ha elesik, rátaposnak.

Dühbe gurulok, románul kiabálok:

- Nem látják, hogy idős nő? Leverik a lábáról?

Nem sokat törődnek vele. Viharos, rohamszerű fölszállás. A vonat Bukarestbe megy tovább.

Végre nagy nehezen kivackolódunk a csomagokkal. Megállunk az állomás előtti téren. Szikrázó napfény: mínusz tizennyolc fok. Belém mar a hideg, érzem a havasok tiszta, közeli jelenlétét. Ez a hideg teljesen más, mint itt. Ettől az ember nem fázik, először fájdalmat okoz, később aztán könnyű zsibbadást, aztán nem érez semmit.

Amikor nem érez semmit, akkor könnyedén jár, de ez veszélyes; mivel nem érez, sokkal könnyebben csúszik, esik. Kezdődik a fagyás, akkor már jó bemenni valahova. Erre mindig vigyázni kell. Gyerekkoromban sokat küszködtem a fagyott lábammal, kezemmel, orrommal. Társaságban a kezem mindig pirosan duzzadt volt, az utcán kékeslila. Az orrom is. Benn a melegben aztán tüzelve, égve dagadni kezdett. Fagykenőcsöt használtunk. Már megszoktam bandzsítva nézni az orromat, hogy milyen állapotban van. Egész kamaszkoromat ez szötte be. Itt aztán az enyhe magyar teleken elmúlt.

Szóval, ismerem jól a hideget, és most jövök rá, hogy egy vékony talpú bőrcsizma van rajtam. Pillanatok alatt fázni kezdek alulról.

Anyám türelmetlen: – Ülünk fel a buszra, vagy menjünk vonattal Vízaknára.

– Anyácskám – magyarázom –, várj, előbb Egonnak meg kell tudni, hogyan mehetünk tovább, meg aztán itt hagyjuk a ruhatárban az én holmimat, amit Kolozsvárra viszek.

Egon közben szerez valakit, ütött-kopott kocsijával kivinne százötven lejért Vízaknára. Ez kb. a duplájának felel meg forintban. Aztán lealkusza százhúszra.

Anyám elküldi ingerülten, azt mondja: – Busszal megyünk! – Intek a férfinak, hogy maradjon a közelben. Az ide-oda ódalog.

Közben pár lépést teszek, ott van előttünk a Zsigmond-kereszt. Kicsi, nyomorult kápolnában ez a középkori csoda. Hatalmas szürke kőből faragott kereszt. Középkor.

Krisztus kifeszített keze és összekötött lába alatt szabályos rendben körteforma vércseppek állnak, soha le nem csordulnak. Tíz percet ha rászánhatnék, odaszaladhatnék, megnézhetném.

De nem lehet, anyámat nem hagyhatom itt, Egon se.

Közben oldalt nézek: egy kerítés mögött – de ez még a vasúthoz tartozik – sínek. Kutyákat vagoníroznak be, dresszírozott farkaskutyákat, rendőrök. A vagon elé ferde deszkalapot támasztottak, ezen kell fölszaladni a kutyáknak. Aki vezeti őket, a földön marad, csak a pórázt fogja, korbáccsal biztatja vagy szidja, vagy a nyakörvénel fogva húzza a kutyát.

Egyik-másik kutya könnyedén beugrik, van, amelyik a hasán csúszik, van, amelyik nem akar menni. A bent ülők acsarkodva fogadják a belépőt vagy barátságosan. Vakantások, elfojtott morgások, emberek és állatok furcsa játéka. Nézem.

Anyám rám szól: – A buszt kéne megkérdezned.

– Nem hagylok itt, anyácskám, jön Egon, és nem talál. Hadd el, ő megkérdezi a buszt is.

Anyám, hogyha jól van, rendkívül aktív, állandóan intézkedik. Nagyon nehéz vele boldogulni. Rendkívül határozott.

Egon visszajön, és közli velem, hogy az én vonatom reggel fél hétkor indul Vízaknáról. Ott válthatok egy kilométer differencia jegyet, és közöljem, hogy nem Curticinak, hanem Kolozsvárnak megyek vissza Budapestre. Valami okból Curtici felé váltotta a retúrjegyemet, így volt talán egyszerűbb. Ebben megegyezünk.

Az marad hátra, mi legyen a csomagjaimmal. Szerinte üljünk a személyautóba, és menjünk be mindnyájan Vízaknára Böskéékhez.

Elindulunk a szikrázó napfényben. Gyönyörű szász faluk. Magas talapzaton álló magasságszintes szász házak, zöldre festve. A fehér tájban – itt hó van – ezek a zöld házak „élesen” furcsák a ragyogó kék ég alatt.

A sofőr barátságos. Magánkocsi vagy állami kocsi? Nem tudom. Még egy középkorú bundás férfi van velünk. Hárman ülünk hátul, összeszorulva. A bundás férfi nevetve kiugrik a város határán.

A sofőr kérdezi, hogy hoztunk-e valamit. Hoztunk-e szappant, kölnit, levesport, konzervet, zsilettpengét? Mindent megvenne. Semmit nem hoztunk?

– Nem, nem hoztunk semmit, temetésre jöttünk.

Úgy tűnik, pár perc, s már ott vagyunk Vízaknán.

Megyünk át a hídon, befordulunk a hosszú utcába, szembejön egy nagy traktor, majdnem elgázol bennünket. Az út közepén jön. Nekünk kicsi helyünk van, a csúszós jégen a sofőr nehezen tudja félrekapni a kormányt. Fölfutunk a járdára vagy a járdának nevezhető nem tudom, mire. Éppen hogy megúsztuk.

Anyám láthatólag nem veszi észre. A sofőr könnyen veszi, a traktoros se sokat törődik az üggyel. Nyilván nem számított rá, hogy személykocsi fordulhat be itt, ezen a helyen, most.

Anyám már közben elkezdte, hogy menjünk a paphoz, de menten. Szálljunk ki a kocsiból, és menjünk a paphoz, azt a pár percet is takarítsuk meg, és beszéljük meg, ha Miklós bácsinak lenn ásták a sírt, akkor ásatunk egyet fönn, mert Miklós bácsi megcsinálta a sírkövet, ott fenn, és az volt a kívánsága, hogy Róza néni mellé temessék. Ági unokahúgom megesküdött volt, hogy nem engedi, ne nyugodjon ott a Helmezczyek között, ez akkor volt, amikor elárvereztették a Miklós bácsi holmiját.

Anyám nagyon kétségbeesett és haragos volt. A tárgyaláson részt vettek Egonnal,

annak a vége lett aztán az árverezés. Külön leutaztak, mikor beperelték Ágiék Miklós bácsit, hogy Róza néni ápolták, és azért 16 000 lejt kérnek. A bíróság érthetetlen módon ezt nekik megítélte.

Miklós bácsi nem tudta kifizetni, és a holmiját elárverezték. Az árverésre senki se ment el. Kitárták a kaput, kitették a holmikát az udvarra, de a szomszédok visszahúzódtak. Ági állítólag fönn ült a dombtető oldalán, és nevetett. Onnan nézte.

Aztán valahogy minden Évának, Ági testvérének maradt. Ez az árverés Miklós bácsinak iszonyatos bánat és szégyen volt. Akkor állítólag a tárgyaláson Éva megfenyegette Egon, hogy följelenti a rendőrségen, hogy sokat jön-megy, és különböző holmikát hoz-visz.

Akkor Egon azt mondta: – Vigyázz, mert pofon váglak.

Már a vonatban megpróbáltam őket békíteni: – Úgy hallottam, hogy Miklós bácsi Évával kibékült, és Éva járt Miklós bácsihoz. Akkor miért haragudjunk mi?

– Nem – Egon kemény.

– Az ember sokat mond dühében, nem fontos, hogy mit mondott. Most meghalt Miklós bácsi, temetésre megyünk, nem lehet veszekedni.

– Nem, én nem veszekszem, de hozzájuk nem szólok.

Anyám is kemény: – Ha Miklós bácsival ezt megtették, mi nem állhatunk velük szóba.

– De anyáskám – próbálok leszerelni –, ha egyszer Miklós bácsi megbocsátott nekik, és szóba áll velük, akkor igazán mi is megbocsáthatunk.

– Nem, ezt nem lehet elfelejteni, és különben is, miért nem ők értesítettek? Látod, nem akarták, hogy eljőjünk a temetésre. Mindent maguknak akarnak megszerezni.

– De mit? – kérdi Egon –, hisz úgyis minden az övék, kinek kell? Az a kevés rozszant bútor? Talán Böskének – fűzi hozzá tűnődve. – No, majd meglátjuk, hogy alakul.

Szóval, azt akarja anyám, hogy menjünk a paphoz. Egon leszereli. Megállunk a Böskék háza előtt. Magas, szürke deszkakerítés. A kapun kis csöngő lóg, amikor belépünk, rekedten megszólal. Jobbról nem a nagy farkaskutya ugat, hanem egy kicsi korcs.

Fölmegyünk a három lépcsőn, ami az előszobába vezet, kis, zárt helyiség. Innen lépünk be a konyhába, jobbról nyílik egy szoba, balról a másik.

Böske jön elénk fekete ruhában, hófehér melles kötény van előtte. Megöleli, megcsókolja anyámat, segít bevonulni. Az édesanyja is odajön, haja hófehér, előtte is fehér kötény.

Káposztaszag érzik, készül a töltött káposzta. Látom, ahogy ott áll a sparhelten a hatalmas, kétfüles, magas, kihasasodó cserépfazék, a káposztás. Így szokás. Ebben mindig csak káposztát főzünk.

Böske kedves, mindnyájunkat ölel, csókol. Vetkőzünk, anyám mondja, hogy Egonnal induljunk sürgősen a paphoz. – Igen-igen, csak egy percre leülünk.

Böske kezdi mesélni, hogy volt Miklós bácsi halála: reggel fél ötkor Bubuka, a fia, elment, és begyűjtött.

– Mindennap szoktam menni – fűzi hozzá, és kicsit oldalt pillant –, én is minden nap megyek hozzá, mielőtt munkába indulok. De aznap úgy alakult, hogy nem tudtam menni. Nem tudtam menni, mert... socotealát* csináltunk.

– Alighogy beértem Szebenbe, jött a telefon, hogy Miklós bácsi meghalt. Akkor rohantam vissza.

* Számadás, elszámolás.

– Már azelőtt napokig gyöngé volt, nem tudott fölkelni az ágyból, zavart volt. Azelőtt két nappal mentem reggel, és ült az ágyban, és láttam kívülről, hogy ég a villany, és gesztikulál, kiabál, és néz a sarokba. Akkor beléptem, mert volt kulcsom, és mondtam: Miklós bácsi, hát kikkel beszél? És azt mondta: „Két ördög van a sarokban, nézd, ott, ott!” És odanézek: hát, valami pungák voltak fölakasztva. Üres papírzacsok. Levettem és eltettem, és mondtam: nincs ott, Miklós bácsi, semmiféle ördög. Nincsenek ördögök. „De voltak! – kiáltotta Miklós bácsi. – Most elmentek, hogy odaléptél.”

Vagy odalépett? Nem is tudom, magázza vagy tegezi. Böske elbeszéléséből nem egyértelmű a tegezés. Valószínűleg tegezte, de ha ott volt valaki, magázta.

– Azt mondta még Miklós bácsi: „Sok ember volt kinn, tolongtak az ajtó előtt egész éjszaka. Éhesek voltak, fáztak, be akartak jönni. Féltem tőlük, de mégis be kellett volna engednem. Talán fölmentek a padlásra, és elvitték a kukoricát. Pedig kell, itt a disznó...”

Disznó már három éve nincs. Még annak idején, régen, mikor diétáznia kellett, és nem volt szabad disznóhúst, zsírt ennie, azt mondta: – Még a cigánynak is van disznaja, csak pont nekem ne legyen? – Inkább csak emléknek és örömmek tartották, ölték Róza nénivel, aztán szétesztogatták. Éva, Ági, mi is kaptunk Egonnal. Csodálatosan tudta Róza néni készíteni a kolbászt. „Attól függ, hogy hogyan hizlaljuk a disznót. Hogy a kolbász bőre olyan legyen, mint a selyem, ahhoz nem szabad sok kukoricát és burját adni.” Tudták pontosan, hogy mivel kell etetni, hogy a szalonnában egy-egy húsréteg legyen; hogy omlós legyen. De Róza néni halála után nem volt több disznó.

Azt mondja Böske:

– Azelőtt való nap vagy éppen aznap Bubukától sört kért. Bubuka hozott sört, de csak kortyintott belőle. Aztán pálinkát kívánt. Bubuka hozott neki, azt is csak megkóstolta. A szalámit is.

– Aznap reggel nem tudom, hogy, de úgy jött ki, hogy nem mentem be hozzá – ismétli Böske –, és akkor jött a hír. Bubuka azt mondja, egész tiszta volt Miklós bácsinak a tudata aznap reggel. Nem volt zavart.

Sose derült ki, hogy ki találta meg Miklós bácsit. Böske azt állítja, a földre esve találták meg, a halántékát beütötte.

Talán ki akart szállni az ágyból valamiért, vagy csak úgy esett ki?

– Komiszak, disznók Ágiék. Átkoznak engem – panaszolja. – Talán még ki is vernének a házból, ha odamennék. Utánam kiabált az utcán, hogy: „Maga és a fia és a fiának a fia, a lányának a lánya, menyé, unokája, mindenki rákban haljon meg!”

Megérkezik Sanyi, Böske másik fia. Elmondja, hogy a siratóban majdnem senki sem volt ott. Berúgtak, és Anti, az Ági férje azt kiabálta, hogy még komiszabbul kellett volna meghalnia, mint a kutyanak, így is kivert eb volt, de mint egy utolsó dögnek, úgy kellett volna.

– Miért gyűlölik így még halálában is?

– Aztán hamar vége lett a tornak, nemigen jött más. Kati is ott volt, a feleségem, de csak egy kicsit.

Böske azt mondja: – Nem mentem el. Nem is mehettem volna.

Indulunk a paphoz. Böske úgy tudja, hogy fönn ásták meg a sírt. A Helmeczyeknél, Róza néni mellett.

Útközben tűnődöm, tavaly, amikor búcsúztunk, Miklós bácsi állt a kapuban, és azt mondta: – A temetésemre aztán eljőjtek! – Kicsordult a könnye, és egy kicsit a taknya is. Egyetlen mozdulattal törülte le a kézfejjével.

– Mert megnézem ám, és haragudni fogok, ha nem jösztek!

A pap azt mondta, hogy a sírt Miklós bácsi meg Róza néni megvásárolta. Joga van oda temetkezni. A sírhelyhez Áginak, Évának, Arankának, akik soha egyházi adót nem fizettek, semmi közük. Azért, mert ott nyugszik az apjuk, nem tulajdonosok, oda lehet temetni Miklós bácsit.

Tavaly ősszel a temetőbe is kimentünk Miklóssal, előrementem, Miklós úgy derék-tájon megáll, és valakivel beszélget, csizmás férfi, barna bársonyzekeében. Égette az avart, halottak napjára készültek. Beszélgettek, mikor hátranéztem, odaszólt:

– Nem a Helmeczy Zsuzsika lánya vagy?

– De igen.

– Látom a szemedről. Dálnoki-szemed van.

Miklós nevetett: – Persze, büszke voltál, örültél, hogy most nem a Bruckenthal és a Polcz ősökhez hasonlítanak.

A Helmeczy-sírt sűrű orgonabokrok veszik körül, majdnem összecsapnak fölötte, kis zug elkerítve fönn, a kápolna alatt. A hegy csúcsán áll a kápolna. Gyermekkorunkban azt hittük, hogy ott lakik az ördög. Nagyon előkelő sírhely volt régen.

A síron kívül egyszer megdobbantotta a földet Miklós bácsi: – Itt nyugszik nagyapád. Itt nyugszik nagyanyád. Ide temesetek, el ne felejtsetek. Ezt akarom. Róza mellé vágyom.

A sír elhanyagolt volt, látszott, hogy senki nem jár ki. Megpróbáltam néhány burjántövet kiszedni, úgy-ahogy rendet teremteni. Mennyi fenyőlomb volt fönn a havasokban, igazán hozhattam volna valamit a sírra. (A havasokból jöttünk éppen...)

Most hoztam: Kisorosziból. Ott van az előszobában Böskééknél. Meg egy kicsike kis szalmavirág koszorút. Nem is tudom, honnan került. Ezt akartam betenni a koporsóba.

A pap hosszas dörömbölésre jön elő, már azt hittük, nincs otthon senki. Nagy, hideg konyha, sparhelt száröltéses terítővel letakarva. Látszik, hogy nem használják. Hideg szobákon megyünk át, az iroda is jéghideg. A legfelső szobában él a család. Az asszonyon dupla pongyola, gyapjúsállal körbekötve a dereka, patentharisnya, mamuszos papucs. Egy kisgyermek hasonlóképpen felöltöztetve. Rosszul fűtött nagy szoba csúnya, modern bútorokkal. A külső szobában szegényes karácsonyfa, ezt a gyermek még nem látta, kéri, gyorsan csukjuk be az ajtót. Az asszony rizst válogat. Föláll:

– Nem tudok kezet adni, mucskos a kezem.

Aztán mazsolás kalácsot szel, pálinkával kínál: – Éljenek vele! – Jólesik a mazsolás kalács, másfajta, mint ahogy itt készítik. Fozzlós, igazi falusi kalács.

A pappal erről-arról beszélgetünk. Átadom a bibliákat. Biztatóan közli: – Fenn ásták meg a sírt. – Megnyugszunk. Egon mondja, hogy ha lent ásták volna meg, fogadna sírásókat, és kiástná fenn.

A pap egy kicsit tűnődik: – Akkor aztán elkezdődne a harc és vita ott a temetőben, hogy hova temessük.

– De hát az a fő, hogy fönn ásták meg. – Megnyugszunk.

Felolvassa, hogy mit diktált be a fiatalasszony, aki itt járt. Talán Éva lehetett?

– Gyászolják, siratják magyarországi rokonai, Helmeczy Zsuzsika néni és gyermekei – jön a mi nevünk felsorolása és aztán ők. Ezek szerint igen tisztességes és rendes volt.

– Látod? – nézek Egonra, de Egon pillantása kemény marad.

Anyám a zsebembe tett száz lejt, hogy adjuk oda a papnak azzal, hogy ő küldi. Se-hogy sem akarja elfogadni. Végül rábeszéljük. Beteszi a bibliába, és mikor lehajol, hogy ráhajtsa a fedelét, piros öröm fut át az arcán. Nagyon szegény lehet.

Elmondja azt is, hogy Miklós bácsi a temetkezési szövetkezésnek is tagja volt, ha-vonta öt lejt fizetett, ezért jár neki a koporsó, a halottaskocsi, a dalárda és a pap. Így a temetés meg van oldva. Ezerkettőszáz lejt értékű.

Erről-arról beszélgetünk, szívesen tartanak. Egon érdeklődik a régi pap után, aki ötven évvel ezelőtt volt itt. Semmit se tud róla. A régi tanítóról sem. Egon itt volt kis-gyerek, mutatja, hogy hol korcsolyázott, hova jártak templomba. A pap kedvesen, de jövevényként hallgatja.

Aztán egy öregember lép be. Kilencven körül jár, kedvesek, barátságosak vele. „Ül-jön le, Anti bácsi!” – kiáltják. Láthatólag nagyothall. A bácsi kicsit meggörbülve és még-is egyenesen áll. Bemutatkozunk neki. Talán emlékszik Egonra, talán nem. Miért van itt a kosztoscsészével? A főzésnek csak a rizsválogatás a nyoma, pedig már délre jár az idő, hiszen Szebenbe tíz órakerkeztünk.

Indulunk vissza Böskéék felé. Egon vidám. Helyeket mutat, ahol játszott: – Nézd, itt vertek el – mutatja. Eszembe jut, hogy úgy csúfolták: „Muci-puci kisegér, minden lyukba belefér!”

Főlnézünk a hegyre, ahol valaha Róza néniék kicsi háza állt a hegy tetején – amit úgy szerettünk. Persze már rég nyoma sincs.

Nagyon gyorsan visszaérkezünk, hiszen nem nagy távolság ez.

– Gigiéknél voltatok? – kérdezi anyám kicsit ellenségesen.

– Nem, hogy lettünk volna?

– Nem is láttátok? – Gigiék háza a paplak szomszédságában van. – Hol ásták meg a sírt?

– Fönt. – Erre anyám is megnyugszik.

Kezdenek teríteni. Sült kolbász, hurka van krumplival, céklával. Most nem terít Böske kristálypohárral és szalvétával. Kicsit fáradtnak tűnik, de nem biztos, nem lehet tudni, milyen: nagyon keményen tartja magát. Gyász nem látszik rajta, semmi másnak sem adja jelét.

A nagymama is csöndes. Bubuka megjelenik a koszorúkkal. Csodálatosan szép a mi-énk: harminc szál piros szegfű nagy, zöld keretben, óriási, ovális koszorú. A feliratra már nem emlékszem, Egon telefonon mondta be, hogy mi legyen. A másik koszorú, a sajátjuk is szép: lila ciklámenek.

Hamarosan Kati, a Böske lánya is megjelenik karján kicsi koszorúval.

Böskének átadom az ajándékokat: lenvászon abrosz színes mintával, cipő, ruha, ez-az. Katinak sok mindent hoztam. Aranysarut, fésülködőkendőt, ruhát, cipőt, bugyit, magas szárú, magas sarkú, fűzős cipőt. Azokat a holmikat, amiktől szabadulni akartam, és gondoltam, hogy örül nekik. Csillog a szeme. Feketébe öltözve, fején fekete kendő, csinos kis bundálás, viruló nő. Ledobja a bundáját, próbálgatja a holmikat, ölel, csókol, nagyon hálás. Azt mondja: – Én is akarok adni magának! Már készítettem holmikat. – Hamarosan el is rohan, hogy hozza. Közben mi ebédelünk. Egy óriási, piros üvegtálat hoz, több kiló. Talán a vastagság a szépsége – rémülten nézem, de elrejttem borzalmamat. Csak hogy hurcoljuk? Van még más is: hófehérre mosott szöttes abrosz, benne semmi minta, és aminek nagyon örülök: két régi törülköző kézimunkacsipkével, háziszöttes. Az egyikben piros, a másikban szürke csík, monogram. Amikor Böske látja, hogy úgy örülök a két régi, kopott törülközőnek, elővesz ő is egyet.

– Dédanyámé volt, ő szötte, ő hímezte. Már kezd is a sarkából a monogram kifakulni. Legyen a tiéd.

Igazi mosdásról, tisztálkodásról szó sincs. Egy régimódi vaslábas rozsdás pléhállványon – ez áll mosdótálként a konyha sarkában. Fölötte tükör, előtte sárga frottírtörülköző. Csak én mostam kezet, majdnem ebbe törülköztem, aztán rájöttem, ez díszkendő. Oldalt lóg, amit használni kell. Az viszont túl piszkos ahhoz, hogy az ember kéztörölőnek használja. De hát Kisorosziban nálam se tiszta a kéztörölő kendő. Falun így van ez.

Megint ide-oda vetődik a szó.

Miklós bácsi mindenkivel összeveszett, senkivel sem fért már össze.

– A villanyszámla körül is annyi baj van. Azért vettük el a nyugdíját, mert százötven lej a villanyszámla, százhatvan a nyugdíja.

Egon szerint vissza kell nekik adni a pénzt. (Azt hiszem, később ő fizette ki a villanyszámlát.)

De kit illet az utolsó nyugdíj? Kinek kell visszaadni?

A pap még arról is beszélt, hogy elvitték a macskát a házból, és Éváék azt állították, hogy azért vitték el a macskát, hogy Miklós bácsi meghaljon. A macska különben fehér volt szürke foltokkal. Jól ismertem, Fricinek hívták. Mindig Miklós bácsi mellén vagy ölében ült. Nagyon szerette. Ez a macska volt az egyetlen társa. A pap azt mondta: – Én tudom, hogy egy ember nem hal meg azért, mert a macskáját elviszik. – Láthatólag a babonát akarta elhárítani. Egon nem figyelt eléggé, és nem tudja, hogy Böskéék vitték el a macskát. Ebéd közben nevetve meséli:

– Micsoda babonás hülyeségeket beszélnek az emberek! Hogy Éváék elvitték a fekete macskát, hogy meghaljon Miklós bácsi. – Pillanatnyi csend.

Nekem már mondta volt Böske, hogy ők vitték el a macskát a repülőtérré.

Megszólal az öreg néni: – A macskát mi vittük el.

– Miért? – kérdezi anyám meglepődve.

– Úgy ragaszkodott hozzám!

– Azért, mert mindig a mellén ült. Akkor aztán ha meghal, lerágja az orrát, meg kirágja a nyakát, és mit kezdünk egy halottal, amelyik össze van rágva, és nincs orra?

Csend.

Egon döbbenet hallgat.

Kicsit meglököm az asztal alatt a lábát, és kérdezem, hogy eltereljem a szót: – Miért vittétek a repülőtérré?

– Mert onnan nem tud visszajönni. Az távol van.

Szeben felé fekszik. Ez tulajdonképpen a szebeni repülőtér része vagy a katonai repülőtér, nem is tudom. Mindenesetre nem Vízaknához tartozik. Elképzelem a repülőtér sívár, hatalmas mezőjén Fricit, akit úgy szeretett Miklós bácsi, mindig az ágyában tartotta, és a tányérjából etette. Letette a földre a tányért, Róza néni bosszankodott, mert a macska persze hogy kihúzta az ételt, ahogy a macskák szokták, csontot, húst a padlóra, a szőnyegre, aztán Miklós bácsi belelépett. De erről nem lehetett beszélni.

És most ezt a Fricit kivitték a repülőtérré. Ott a teljes sík pusztaság, sehol egy bokor, semmi. Mit csinálhat Frici a mínusz tizenhét fok hidegben? Hova futott, hova menekült? Hol talált csak egy bokrot is?

Az is eszembe jut, hogy Jocó, aki a kórbonctanon dolgozott, mesélte, hogy egy házban, ahol kettős gyilkosság történt, ki volt törve az ablak, és az elhagyott házban a macskák kirágták a hullák nyakát.

– Tudod, miért fekszik a macska mindig az emberek mellén, és dugja a fejét a nyakához? – kérdezte.

– Ezért.

Kicsit tünődve hallgatok, miközben szelem a kolbászt és eszem. Nagyon finom házikolbász. Ez baklövés volt az Egon részéről, gondolom. Próbáljuk áthidalni a csendet.

Érdeklődöm, hogy van Gyöngyi, a Katiék kislánya.

– Majd meg fogod látni – mosolyog Böske.

Kérdezgetek Sanyi felől, aki Katival ott lakott hosszú ideig Miklós bácsinál, de Miklós bácsi valósággal elüldözte őket – most itt dolgozik Vízaknán.

– Azért vettek házat – magyarázza Böske –, mert már nem bírták ott. Tudod, a ház pontosan Miklós bácsiék fölött van. Olcsón vették meg, mert két gyilkosság történt ott.

Ezt már anyám is mesélte, és a pap is beszélt erről, hogy elment megáldani a házat. Katiék hívták, aztán velük vacsorázott, és így most már a ház rossz szelleme föl van oldva.

A házat hosszú ideig nem vette meg senki, mert magányosan áll, pontosan Róza néniék kertje fölött. Azért nem láttam soha, mert igen magas, többméteres függőleges hegyoldal választja el. Palahegy. Csak távolról lehetett volna föllátni.

Egy férfi megölte az anyját.

– Miért?

– Pénzért.

Aztán föladott magának tíz lejt, és mikor jött a postás, azt is megölte. – Így olcsón vettük meg a házat.

– És jól vannak ott a fiatalok?

– Jól, majd meglátod.

Kati úgyszólván hívott, hogy menjek el, persze hogy el kell mennem.

Később egyszer Böske mondja, hogy tulajdonképpen Bubuka adott sok pénzt a házhoz és ő. Ha Bubuka odaköltözött volna Miklós bácsihoz, akkor talán most ott maradhatott volna, és övé lenne a szoba meg a konyha is, ahol Miklós bácsi lakott.

– Most akkor mi lesz?

– Senki sem örököl – mondja Egon –, az államé lesz minden.

– A holmik? Ott van egy párnám is – néz maga elé Böske –, de hadd legyen az övék.

– Mi is rájuk hagyunk mindent – közli Egon –, nem kell nekünk semmi.

– Nem kell semmi – mondja anyám is keményen.

– Edényeket is hagytam ott – folytatja Böske –, amiben vittem neki enni. De hát hadd legyen az övék – legyint, és néz maga elé kissé kesernyésen, és mintha a szeme könnyes lenne, vagy úgy tesz.

– Mondtam, hogy a temetést állom, hogyha a kukorica, ami a padláson van, az enyém lesz. De hallani sem akarták. Szerintem valaki lehetett ott a házban, és azzal veszekedhetett Miklós bácsi.

– Hiszen azt mondta egyszer régen – meséli anyám később –, hogy Kati meglökte, és hanyatt esett, és vérzett a tarkója.

Ez lehetetlen, Katit ismerem. Furcsa, szeleverdi teremtés. Kicsit mintha mindig eufóriás volna. Lehet, hogy csak én tartom lehetetlennek?

Miklós bácsinak már üldöztetési téveszméje volt. És hogy Sanyi bement, és megverte az ágyban...?

– Viszont tény az – meséli anyám később –, hogy Miklós bácsi levágta a spárgát, amikor Kati mosott és kitergetett, hogy az övé a spárga, és minden leesett a földre, a sárba. Kati kezdhette előlről. És ordított, hogy „kurva”, hallották a szomszédok is. Azt is mondta, hogy a függönyt, ami az ablakukon van, tőle lopták. Kati sírva hívott be: „Zsuzsika néni, tessék nézni, hát ezt a függönyt Zsuzsika néni hozta Miklós bácsinak?”

„Nem, mondtam én” – meséli nekem anyám. – Mentem Miklóshoz, és mondtam, hát miért nem hagyja Katit békén, azt a függönyt nem én hoztam, én nejlonfüggönyt sose hoztam maguknak. Akkor Miklós csak legyintett: „Ugyan már!” És mikor beküldte Gyöngyit, a kicsit, azt mondta: „Menjen innen ez a kém!” Két és fél éves volt akkor a gyermek.

Szóval Katiék elköltöztek, és az első szoba éppen üres volt, Bubuka még nem költözött be, mikor Miklós bácsi meghalt.

De még most se tudjuk, ki találta meg.

Még beszélnek a Helmeczyekről, hogy Ágiék hogy élnek. Azt mondja Böske: – Egyszer voltam Áginál, meg kell adni, tisztaság és rend volt. – Mérhetetlenül csodálkozom, nagy mocskok szokott lenni.

– Most már nagy a lánya, az rendet rak.

– Iszik még Ági? – kérdem.

– Hát bizony igen. Évának a férje is.

Éva volt, aki húszfokos hidegben, egy szál fehér ruhában ment a templomba esküdni. Visszafelé jövet összepisilte magát, azt valahogy eltakarta, de este nem mert hazamenni az urához. Visszaszökött a szüleihez. Három nap múlva csalogatták vissza. Akkor sem mondta el, miért szökött haza. Később mesélte nekem, mikor a gyermekei már nagyok voltak.

Böske megint rátér Miklós bácsira.

– Nekem meg eszembe jut, a párnákról azt mondta a nyáron, hogy mikor az árverés volt, ott nem lehetett a sok párnát tartani, szerencsére elhozta, és itt voltak a padláson. A milíciát ideküldték, de oda nem ment föl a milícia, nem találták meg, és így nem árverezték el a párnákat.

Nem egészen őszinte Böske? – fut át rajtam. Tulajdonképpen mit is akart ő Miklós bácsitól? Mit akart a párnákkal?

Böske hosszasan meséli, hogy halt meg a férje – ezelőtt tíz évvel, karácsonykor.

Látom, hogy bent a szobában karácsonyfa áll. Majdnem semmi sincs rajta. Kis vedlett fa, itt, a havasok tövében.

– Mikor lesz karácsonyfagyújtás?

Böske vállat ránt: – Nem tudom. Majd ha jön Gyöngyi, a kicsi. Meglátod, milyen édes – mosolyodik el.

– Kati szeleverdi, megbízhatatlan, de jó anya, Sanyi rendszeren dolgozik.

Aztán megint Miklós bácsira terelődik a szó. Az utóbbi hetekben már csak feküdt, és mindenfélét beszélt. Mindig az ördögöktől félt. Pillanatra végigfut a hátamon a hideg. Szinte hiszem: Miklós bácsi nemcsak ördögöket látott, ördögök voltak ott.

Böske visszatér arra, hogy senkivel sem tudott már kijönni Miklós bácsi, gyanúsított mindenkit, hogy ellopna tőle valamit. Az utóbbi időben már nem dolgozott. Nem is kártyázott. Régebben olvasgatott, de az utóbbi időben azt sem.

– Aznap nem tudtam elmenni – teszi még egyszer hozzá.

(Folytatása következik.)